

Veronika Honkasalo vas

Kirjallinen kysymys lääkekannabisreseptien määräämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa on vakavasti sairaita potilaita, joille lääkärit ovat määränneet reseptillä lääkekannabista. Lääkekannabista on ollut mahdollista saada Suomessa reseptillä vuodesta 2008.

Lääkekannabis on lääkinnällisissä tarkoituksissa käytettyä kannabista, jonka vaikutus perustuu siinä oleviin kannabinoideihin sekä terpeeneihin. Lääkekannabista on Suomessa määrätty poikkeustapauksissa muun muassa MS-taudin, Parkinsonin taudin, vaikean reuman, selkäydinvammojen, fibromyalgian sekä hermostollisen ja kroonisen kivun hoitoon.¹ Lääkekannabiksesta on todetusti apua myös palliatiivisena lisälääkkeenä syövän ja AIDSin hoidossa, epilepsian, Alzheimerin taudin, Touretten oireyhtymän, traumaperäisen stressihäiriön, syömishäiriöiden, unettomuuden, diabeteksen ja neurologisten häiriöiden hoidossa.² Potilaat, joille lääkärit ovat määränneet lääkekannabista, eivät ole saaneet apua vakaviin oireisiinsa muista hoidoista tai lääkemuodoista.

Lääkekannabiksen on todettu helpottaneen potilaiden oireita ja elämänlaatua selvästi. Osa potilaista on pystynyt palaamaan työelämään takaisin³, ja osa saanut takaisin menetetyn liikuntakyvyn.⁴ Pitkäaikaistutkimuksessa on havaittu, että lääkekannabispotilaiden toiminnanohjaus on parantunut.⁵ Kansainvälistä tutkimusta aiheesta löytyy paljon, ja sen avusta kivun hoidossa on näyttöä.⁶ Muun muassa Yhdysvaltain kansallinen tiedeakatemia koosti vuonna 2017 raportin, jossa käytiin läpi 10 000 tutkimusta kannabiksen terveysvaikutuksista. Raportin mukaan näyttöä on siitä, että kannabis voi lievittää kipua monilla potilailla, vähentää kemoterapiahoidossa olevien syöpäpotilaiden pahoinvointia ja oksentelua ja auttaa MS-taudin spastisuuteen.⁷

- 1 Muun muassa: <https://yle.fi/uutiset/3-12062462>, <https://www.aamulehti.fi/uutiset/art-2000007290679.html>, <https://yle.fi/uutiset/3-9891035>, <https://yle.fi/uutiset/3-5538484>
- 2 Whiting PF, Wolff RF, Deshpande S, Di Nisio M, Duffy S, Hernandez AV, Keurentjes JC, Lang S, Misso K, Ryder S, Schmidtkofer S, Westwood M, Kleijnen J. (2015) Cannabinoids for Medical Use: A Systematic Review and Metaanalysis. JAMA. 23-30;313(24)
- 3 "Eeron kivut helpottuivat lääkekannabiksella," Studio55.fi. Julkaistu 06.02.2014. Saatavilla: <https://www.studio55.fi/tastapuhutaan/article/eeron-kivut-helpottuivat-laakekannabiksella/2789416>
- 4 Johan Kustonen, 35, käyttää kannabista lääkkeenä tukevan annoksen joka päivä – Ilman sitä selkärangan vaurio veisi liikuntakyvyn, Aamulehti 20.1.2018, <https://www.aamulehti.fi/uutiset/art-2000007290679.html>
- 5 Sagar KA, Dahlgren MK, Lambros AM ym. (2021). An observational, longitudinal study of cognition in medical cannabis patients over the course of 12 months of treatment: Preliminary results. Journal of the International Neuropsychological Society, 27(6), 648–660.
- 6 Lääkekannabiksen tehosta on tieteellistä näyttöä, Lääkärilehti, 12.11.2021, Saatavilla: Lääkärilehti - Lääkekannabiksen tehosta on tieteellistä näyttöä (laakarilehti.fi)

Kirjallinen kysymys KK 366/2022 vp

Lääkekannabisreseptien määräminen on perustellusti tarkoin säännelty ja valvottu Suomessa. Lääkekannabista määrätään aina erityisten hoidollisten perusteiden mukaan, ja jokainen potilas tarvitsee lääkekannabisreseptin määräykseen yksilöllisen luvan. Sosiaali- ja terveysministeriö on aiemmin ohjeistanut lääkekannabisreseptin kirjoittamisen niin, että kannabista saavat määrätä pääasiassa vain yliopistosairaaloiden kipupoliklinikoiden lääkärit. Nykyään reseptin voi kirjoittaa myös terveyskeskuslääkäri erityislupahakemuksella, mutta lääkitystä ei käydä läpi lääkärinkoulutuksessa. Lääkäreitä valvoo Valvira, joka voi puuttua lääkärin toimintaan ja äärimmillään kieltää ammatinharjoittamisen. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea taas myöntää erityisluvan kannabisvalmisteen käytölle lääkärin kirjoittaman reseptin ja erityislupahakemuksen perusteella. Kela vastaa lääkekannabiksen korvattavuudesta toimeentulotukiasiakkaille.

Lääkekannabiksen käyttö on yleistynyt maailmalla sen hyväksi todettujen vaikutusten takia. Euroopassa muun muassa Saksa, Alankomaat, Puola ja Tšekki ovat laillistaneet kannabiksen lääkekäytön. Kanadassa, Australiassa ja Israelissa lääkekannabis on laillistettu, ja Yhdysvalloissa kannabis on laillinen lääke jo 33 osavaltiossa. WHO:n mukaan kannabiksen luokittelu ei ole esteenä kannabiksen lääketieteellisten käyttömahdollisuuksien tutkimiselle ja hyödyntämiselle ja kannabiksesta on todettu olevan hyötyä esimerkiksi kivun ja epilepsian hoidossa.⁸ Myös Euroopan parlamentti on antanut päätöslauselman, jossa todetaan muun muassa, että lääkekannabiksen saatavuutta olisi parannettava ja lääkäreiden tulisi saada määrätä sitä potilaille. Lääkekannabiksen saatavuus kehoitetaan myös turvaamaan sairausvakuutusjärjestelmästä.⁹

Lääkekannabisreseptien saaminen on Suomessa tehty erittäin vaikeaksi, ja viime aikoina kirjoitettujen reseptien määrä on vähentynyt. Vuonna 2017 lupia myönnettiin yhteensä 370 kappaletta. Vuoden 2017 jälkeen tapahtui kuitenkin notkahdus, jonka jälkeen reseptien kirjoitus on vähentynyt merkittävästi. Vuonna 2018 lupia myönnettiin yhteensä 269 kappaletta, vuonna 2019 yhteensä 233 kappaletta ja vuonna 2020 yhteensä 239 kappaletta. Vuoden 2021 elokuun loppuun mennessä lupia oli myönnetty yhteensä vain 112 kappaletta.¹⁰

Suurin osa vielä vuonna 2021 erityisluvan saaneista potilaista ei ole saanut reseptejä uusittua vuodelle 2022. Lääkityksen keskeytys heikentää potilaiden elämänlaatua sekä työ- ja toimintakykyä, ja reseptin umpeutumisen myötä keskeytynyt toimiva hoito ajaa potilaat laittomaan toimintaan lääkityksen saamiseksi ja estää esimerkiksi paralympiaurheilijoiden edustuskelpoisuuden.

Syy lääkekannabisreseptien myöntämisen laskuun on varsinkin Kelan lääkäreille vuonna 2017 toimittama kirje, jossa Kela ohjeisti lääkäreitä, että vain myyntiluvallista Sativexia saa määrätä, ei erityisluvallisia Berocanin valmisteita.¹¹ Kirjeessä todettiin myös, että Kela toimittaa lääkäreiden tiedot Valviraan, jos lääkärit määräävät tällaisia, ja etenkin, jos joku henkilö hakee tähän toimeentulotukea. Puolet kirjeestä koski toimeentulotukea.¹² Kirjeessä todettiin myös, ettei ole lää-

---

7 National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2017). The Health Effects of Cannabis and Cannabinoids. The Current State of Evidence and Recommendations for Research. Washington D.C.: The National Academies Press.

8 YK-järjestö poisti kannabiksen vaarallisimpien huumeiden listalta, Yle, 3.12.2020, <https://yle.fi/uutiset/3-11678727>

9 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0113_FI.html

10 Infografiikka Fimean myöntämistä lääkekannabisresepteistä. Yle, 26.8.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-12062462>

Kirjallinen kysymys KK 366/2022 vp

ketieteellisiä syitä määrätä kannabinoidia eikä kannabiskasvin käyttöä "voida pitää yleisen hoitokäytännön mukaisena minkään sairauden hoidossa". Kela on kommentoinut kirjettä sillä, että tutkimusnäyttö ja kansalliset hoitosuositukset eivät tue lääkekannabiksen käyttöä minkään kiputilan hoidossa. Kela on kiistänyt, että pyrkimyksenä olisi ollut puuttua lääkäreiden toimintaan. Ainakin yhdessä tapauksessa Kelan ilmoitus oli kuitenkin johtanut konkreettisiin toimenpiteisiin.¹³ Valviran mukaan virasto on antanut kesäkuussa 2018 kirjallisen varoituksen yhdelle lääkekannabista määränneelle lääkärille ja rajoittanut yhden lääkärin lääkkeenmääräämisoikeutta kannabinoidien määräämisessä. Valvira on arvioinut, että nämä kaksi lääkäriä ovat määränneet kannabinoideja epäasianmukaisesti useammalle potilaalle.

Syyskuussa 2017 Kela myös kiristi käytäntöään sen suhteen, mitä lääkkeitä toimeentulotuki korvaa. Jos asiakkaan hoito poikkeaa yleisestä käytännöstä, Kela tutkii ensin, voidaanko lääkitys myöntää toimeentulotukena. Käytännössä Kela ei siis enää automaattisesti korvaa toimeentulotukea saavien asiakkaiden kannabisvalmisteita, ja moni potilas joutuu nykyisin maksamaan itse kalliin lääkityksen, johon on aiemmin saanut toimeentulotukea.¹⁴ Lääkekannabiksen hinta potilaalle on useita satoja euroja kuukausittain, koska lääkkeellä ei ole myöskään Kela-korvattavuutta HILA:lle tehdystä hakemuksesta huolimatta.

Kannabiksen lääkekäyttöä vastaan on argumetoitu sillä, ettei sitä ole tutkittu riittävästi. Kansainvälisesti tutkimuksia kannabinoiditerapiasta eri sairauksien hoidossa on kuitenkin jo useita tuhansia,¹⁵ mutta kotimaiselle lisätutkimukselle on tarvetta. Kotimaisen tutkimuksen lisätarpeesta huolimatta ei lääkekannabiksen tehosta olevaa näyttöä ja hyviä kokemuksia kipu- ja muiden potilaiden hoidossa Suomessa voi sivuuttaa.

Toinen argumentti lääkekannabiksen käyttöä vastaan on siihen liittyvät riskit. Kannabiksen lääkekäyttöön liittyviä riskejä voidaan kuitenkin hallita valmisteen valinnalla: erilaisia lääkekannabisvalmisteita on monia, ja mahdolliset sivuvaikutukset lääkäri arvioi aina suhteessa hyötyyn potilaskohtaisesti.¹⁶ Riippuvuusriskin puolestaan on todettu olevan merkittävästi pienempi kuin useilla muilla kipulääkkeillä, kuten opioideilla.¹⁷

---

11 Lääkärit määräsivät laillista lääkekannabista, Kela lähetti oudon kirjeen: ”Uhkailtiin, että Kela toimittaa tiedot Valviraan”, Suomen Kuvalehti, 26.3.2019. Saatavilla: <https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/laakarit-maarasivat-laillista-laakekannabista-kela-lahetti-oudon-kirjeen-uhkailtiin-etta-kela-toimittaa-tiedot-valviraan/?shared=1069403-6bfc743d-999>

12 Kelan ”infokirje” lääkekannabiksesta oli sitä mitä lääkärit väittivätkin – Kelan kanta pysyy: tarkoitus ei ollut puuttua työhön, Suomen kuvalehti 19.4.2019, <https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/kelan-infokirje-laakekannabiksesta-oli-sita-mita-laakarit-vaittivatkin-kelan-kanta-pysyy-tarkoitus-ei-ollut-puuttua-tyohon/>

13 Lääkkeenmääräämisoikeuden rajoittamista edeltää aina perusteellinen selvitystyö, Valvira, 13.1.2022, <https://www.valvira.fi/-/laakkeenmaaraamisoikeuden-rajoittamista-edeltaa-aina-perusteellinen-selvitystyö>

14 Lääkärit määräsivät laillista lääkekannabista, Kela lähetti oudon kirjeen: ”Uhkailtiin, että Kela toimittaa tiedot Valviraan”, Suomen Kuvalehti 26.3.2019, <https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/laakarit-maarasivat-laillista-laakekannabista-kela-lahetti-oudon-kirjeen-uhkailtiin-etta-kela-toimittaa-tiedot-valviraan/?shared=1069403-6bfc743d-999>

15 Esim. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2017). The Health Effects of Cannabis and Cannabinoids. The Current State of Evidence and Recommendations for Research. Washington D.C.: The National Academies Press.

16 Schlag AK, Hindocha C, Zafar R, Nutt DJ, Curran HV. Cannabis based medicines and cannabis dependence: A critical review of issues and evidence. *Journal of Psychopharmacology*. 2021;35(7):773-785.

Kirjallinen kysymys KK 366/2022 vp

Moni lääkekannabiksesta helpotusta oireisiinsa saava on jäänyt viime vuosina ilman lääkekannabisreseptiä tai reseptin uusimista, vaikka lääkekannabiksen käytöstä heidän tapauksessaan olisi selvää näyttöä ja ainoa oireisiin helpotusta tuova hoitomuoto. Lääkärit ovat kieltäytyneet joko vedoten pelkoon, että saavat Valviralta varoituksen, tai ylhäältä annettuihin määräyksiin, vaikka lääkehoito olisi aiemmin katsottu välttämättömäksi.¹⁸ Potilaita ei myöskään ole neuvottu mitenkään hoitamaan asiaa eteenpäin, ja heidän toimiva hoitonsa on keskeytynyt. Niiltä, jotka reseptejä ovat onnistuneet saamaan, on Kela jättänyt lääkkeet korvaamatta, mikäli henkilö elää toimeentulotuen varassa.

Vuonna 2017 tehdyn selvityksen arvion mukaan noin 2 000—5 000 suomalaista käyttäekin kannabista lääkinnällisistä syistä ilman virallista reseptiä.¹⁹

Jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon sekä tasavertaiseen terveydenhuoltoon asuinpaikasta riippumatta. Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden ja työkyvyttömyyden aikana. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Nyt viranomaiset ovat johdonmukaisesti estäneet lääkekannabista lääkkeenä käytäviltä oikeuden sosiaaliturvaan sekä estäneet oikeuden toimivaan lääkitykseen erityisen haavoittuvassa asemassa olevilta potilailta ilman riittävää farmakologista perustetta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten varmistetaan, että lääkekannabisreseptejä määräävät lääkärit saavat toimia ammattitaitonsa pohjalta arvioimalla potilaan hoidon tarpeen ja että jokainen Suomessa hoitoa ja huolenpitoa tarvitseva lääkettä lain mukaisesti saa, jolloin kaikilla tarvitsevilla toteutuisi oikeus toimivaan lääkitykseen ja

kuinka aiotaan varmistaa jatkossa, että myös toimeentulotukea saavilla henkilöillä on mahdollisuus oireita helpottavaan ja viimesijaisena käytettävään lääkekannabishoitoon?

Helsingissä 30.6.2022

Veronika Honkasalo vas

---

17 Feingold D, Goor-Aryeh I, Bril S, Delayahu Y, Lev-Ran S. Problematic Use of Prescription Opioids and Medicinal Cannabis Among Patients Suffering from Chronic Pain. *Pain Med.* 2017 Feb 1;18(2):294-306

18 Lääkekannabis jakaa ammattilaisten mielipiteet jyrkästi – Markku Knuutila: Lääkärit vaarantavat urakehityksensä määrätessään sitä, *Yle* 27.8.2021, <https://yle.fi/uutiset/3-12073667>

19 Hakkarainen, Pekka & Karoliina Karjalainen (2017). Pilvee, pilvee. Kannabiksen käyttötavat, käyttäjät ja poliittiset mielipiteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 82:1, 19–32.